

מדרש תנחומא פרשת קדושים סימן ח

[ח] כי תבואו אל הארץ ונטעתם. אמר להם הקב"ה לישראל, אעפ"י שתמצאו אותה מליאה כל טוב, לא תאמרו נשב ולא נטע, אלא הוּוּ זהירין בנטיעות, שנאמר ונטעתם כל עץ מאכל, כשם שנכנסתם ומצאתם נטיעות שנטעו אחרים, אף אתם נטעו לבניכם, שלא יאמר אדם אני זקן ולמחר אני מת, ולמה אני יגע בשביל אחרים, אמר שלמה את הכל עשה יפה בעתו גם את העולם [נתן בלבם] [קהלת ג יא], העלם כתיב, למה אילולי שהעלים הקב"ה מבני אדם יום המיתה, לא היה אדם לא בונה, ולא נוטע, שהיה אומר למחר אני מת, למה אני עומד ליגע בשביל אחרים, לפיכך העלים הקב"ה לבות בני אדם מן המיתה, שיהא אדם בונה ונוטע, זכה [יהיה] לו, לא זכה לאחרים. מעשה באדרינוס המלך שהיה עובר למלחמה, והיה הולך עם גייסות שלו להלחם עם מדינה אחת שמרדה בו, ומצא זקן אחד שהיה נוטע נטיעות של תאנים, אי"ל אדרינוס אתה זקן עומד וטורח ומתייגע לאחרים, אי"ל לאדרינוס אדוני המלך, הריני נוטע אם אזכה אוכל מפירות נטיעתי, ואם לאו יאכלו בני, עשה שלש שנים במלחמה, וחזר לאחר שלש שנים, מה עשה אותו זקן, נטל כלכלה ומילא אותה ביכורים של תאנים יפות, וקירב לפני אדרינוס, אי"ל אדוני המלך קבל אלו התאנים, שאני הוא אותו זקן שמצאת בהילוכך, ואמרת אתה זקן מה אתה מצטער ומתייגע לאחרים, הרי כבר זיכני הקב"ה לאכול מפירות נטיעותי, ואלו בתוך הכלכלה מהם, אמר אדרינוס לעבדיו, טלו אותה ממנו ומלאוה אותה זהובים, ועשו כך, נטל הזקן את הכלכלה מלאה זהובים, והתחיל הולך ומשתבח בביתו לאשתו ולבניו, וסח להם את המעשה, היתה שכנתו עומדת שם שמעה מה אמר הזקן, אמרה לבעלה כל בני אדם הולכים, והקב"ה נותן להם, ומזמן להם טובה, ואתה יושב בביתך חשוך באופל, הרי [שכן] שלנו כיבד את המלך בכלכלה של תאנים, ומילא אותה לו זהובים, ואתה עמוד וטול סל גדול, ומילא אותו מיני מגדים מן תפוחים ותאנים, ושאר מיני פירות יפים, שהוא אוהב אותן הרבה, לך וכיבדו בהן, אולי ימלא אותו לך זהובים, כמו שעשה לשכננו הזקן, הלך ושמע לאשתו ונטל סל גדול ומילא אותו תפוחים ותאנים, וטען על כתיפו, וקירב לפני המלך בקופנדר, ואמר לו אדוני המלך שמעתי שאתה אוהב את הפירות, ובאתי לכבדך בתאנים ותפוחים, אמר המלך [לסרדיוטין] (לסרדיוטין), טלו הסל וטפחו לו על פניו, וכן עשו וטפחו אותו על פניו, עד שנפחו פניו, ושברו את עיניו, ועשאוהו דוגמא, והלך לביתו כשהוא עשוי דוגמא ובוכה, והיא סבורה שהוא בא בסל מלא זהובים, וראתה אותו פניו נפוחות, וגופו מושבר ומוכה, אמרה לו מה לך, אמר לה ששמעתי לך והלכתי וכבדתי אותו באותו דורון, וטפחו אותי על פני, אילולי שמעתי לך והיטלתי בסל מיני פירות קשין, כבר היו מרגמין את פני ואת כל גופו בהן.

ההבדל בין אותו זקן לשכנו הוא: שהזקן לא חפץ להנות באותו רגע מיגיעו, אלא ידע שהוא עמל בעת ולסוף זמן יאכל מן הפירות, זכה ואפילו אדרינוס הרשע הבין את מעלתו, ונתן לו סל של זהובים. שכנו לעומתו, חפץ להנות מיד מן הפירות, ללא עמל ויגיעה, ולא רק שלא נהנה מהם אלא שהזכה בהם.